

Maden - İş'den HABERLER

TÜRKİYE Maden, Madenî Eşya ve
Makina Sanayii İşçileri Sendikası

NEWS REPORT

Metal, Metal Goods, And Machine
Industry Workers' Union OF TURKEY

963/19

Cağaloğlu, Nuruosmaniye Cad. Alibaba Türbe Sok. No. 18 Kat 3
İSTANBUL (TURKEY)

YENİ ÇALIŞMA DÜZENİ ÖNCESİNDE MADEN-İŞ'İN 16 YILLIK TARİHÇESİ

MADEN-İŞ'İN KURULUŞU :

Türkiye Maden, Madenî Eşya ve Makina Sanayii İşçileri Sendikası, bugün Maden-İş adı ile anılır. Geniş bir işçi kütlesinin her türlü haklarını savunan ve koruyan Maden-İş, İstanbul'da kurulan ilk Sendikalardandır. Kuruluş tarihi 27. Temmuz. 1947 dir.

Bugünkü Maden-İş'in kuruluş sırasındaki adı "İstanbul Demir ve Madenî Eşya İşçileri Sendikası" idi. Kuruluş sırasında hem Ana Tüzüğünü, hem de iç tüzüğünü hazırlamıştı. Daha önce kurulan Halic Bölgesi Mensucat İşçileri Sendikası'ndan 400 Lira borç alınmış ve kuruluş hazırlıklarına geçilmişti. Temmuz 1947 Yılı'nın ilk sıcak günü Fenerde toplanan kuruculardan bir kısım işçi, 1 numaralı kurucu Yusuf Sidal'in konuşmasını ilgi ile dinliyorlardı. Sidal, Şakir Zümre Fabrikasında tesviyeci ustasıydı. 43 yaşındaydı. Halıcıoğlunda oturuyor ve bekâr olduğu için de işten sonra hep işçi olan arkadaşları ile geç vakitlere kadar kahvede kalıyor, hep işten, işçilikten ve karşılaştıkları çeşitli haksızlıklardan söz açıyordu. Arkadaşları ile birlikte şuna inanıyorlardı :

Bir milletin refahı yaptığı istihsalin derecesi ile ölçülür. Çok istihsal için de iş hayatının düzenlenmesi gerektir. Bu da Sendika kurmakla olacaktır. İşçilerin teker teker elde edemedikleri haklarını birlik içinde ve kanunlar dairesinde sağlayabilmek için Sendika kurmaktan başka çıkar yol yoktur. Hemen Sendika kurmamız lâzımdır.

KURUCULAR :

Temmuz 1947 nin ikinci haftası, Sendika kurmaya davet edilenler daha da arttı ve ikinci önemli bir toplantıdan sonra şu işçiler İstanbul Demir ve Madenî Eşya İşçileri Sendikasını kurdular :

Yusuf Sidal, Enver İçten, Emrullah Gültekin, Nizamettin Babaoğlu, Mahmut Özer, Rifat Yakar, Ali Dönertaş, İlyas Çelik, Emin Bertan, Cafer Değirmenci ve Ömer Ürenay.

Böylece, Şakir Zümre Fab., Ayvansaray Çivi Fab., Balat Aker Çivi Fab., Balat Kilit Fab., Halıcıoğlu Dügme Fab., Ayvansaray Civata Fab., Teknik Üniversite Atölyesi, Taşkızak Fab., Büyük Valde Han Kilit Fab., Halıcıoğlu Demir Çekme Fab., Balat Turmasan Çivi Fab. da birer Sendikacı bulunmuş ve işçileri bu sendikaya üye olmağa teşvik eder duruma gelmişti. Fakat İşverenler Sendikaya karşı hiç de iyi gözle bakmıyorlardı. İşverenler Sendikayı zararlı görüyor ve işçilerin üye olmalarını önleyici baskıya başlıyorlardı.

PARTİ VE SENDİKA :

Sendika kurulduğu zaman memlekette tek parti hâkimiyeti vardı. Hükümeti C.H.P. teşkil ediyor ve Hükümet C.H.P. nin programını gerçekleştirmeğe çalışıyordu.

10. Haziran. 1946 da Cemiyetler Kanunu değişmiş ve İşçilerin Sendika kurmaları mümkün olmuştu. Ancak bir kısım işçilerin kurdukları Sendikalar Mübârotin görüşüne aykırı istikamette geliştiği iddiası üzerine Sıkı Yönetim Kumandanlığı Sendikaları Kapattı. Etrafa bir terrör havası yayıldı. İşçiler korku içindeydi.

Fakat Sendikaların yeniden kurulabilmesi Hükümetin yeni bir kanununa bağlı idi. Hükümet süratle bir Sendikalar kanunu çıkardı. (26.2.1947) ve işçilerin Sendikalar kurmasına çalıştı. Bu havadan faydalanan Yusuf Sidal ve arkadaşları bugün çok gelişen ve Türkiye ölçüsünde teşkilâtlanan Sendikaya meydana getirdiler.

İŞVEREN BASKILARI :

İşverenlerin baskısı, işçilerde daha önce beliren Sendika kurma, ya da üye olma korkusunu kamçılıyordu. Bu yüzden Sendika üç ay içinde fazla üye yazamadı. Bunun üzerine işyeri müdürlüklerine birer mektup gönderildi. Bunda şöyle deniyordu :

" Sendikamız İşverenlerle mücadele yapmak için değil, onlarla işbirliği yapmak için kurulmuştur. İlişik Anattüzüğümüz tetkik edilince bu hususları sağlayacak bir çok hükümlere rastlıyacaksınız. Bilhassa 9. ve 10. maddelere dikkati çekeriz.

İşlerinizin selâmeti uğruna Sendikaya karşı göstereceğiniz her türlü müzaheret için size şimdiden teşekkürlerimizi bildirir, saygılarımızı sunarız. Başkan Yusuf Sidal"

Mektupta belirtilen Ana Tüzük hükümleri Sendikanın siyasetle ilişkisi olmadığını bildiriyor, millî menfaatlere aykırı hareket etmeyeceği belirtiliyor ve Sendikanın üyelerine yapacağı sosyal yardımları sıralıyor, işverenleri ilgilendiren bir iki fıkraya yer veriyordu :

İŞÇİLER KORUNACAK :

"Sendikaya bağlı işçilerle işverenler arasındaki iş ihtilâflarında yetkili hakem kurullarına vesair mercilere ihtilâfin konusu hakkında müteleva bildirmek ve hal şekli hakkında istekte bulunmak, işverenler Sendikaya bağlı işçilerin ücretlerini rayiçten aşağı düşürmek teşebbüsünde buldukları takdirde toplulukla iş ihtilâfını tetkike yetkili merci ve hakem kurullarına baş vurma. "

Bu fıkra işverenleri çileden çıkarmıştı. Bunun sonucudur ki; Sendikalar kurulduktan sonra işinden çıkarılan ilk Sendika Başkanı Yusuf Sidal oldu.

Yusuf Sidal 28.Eylül.1947 de toplanan Sendika Genel Kurulunda Başkan seçilmişti. İşyerinde işçi Mühessili idi. Sekiz Yıldanberi Şakir Zümre Fabrikasında çalışıyordu ve fabrikanın en kalifiye işçilerinden, ustalarındandı. Yusuf Sidal İstanbul işçilerinin "İnalâtı harbiye ve madenî eşya işçileri temsilcisi" idi. Bu temsilcilik, 1946 yılında İşçi Sigortaları Kurumu'nun Ankara'da toplanacak ilk Genel Kurul'una gönderilecek işçiler seçimi yapılırken kararlaştırılmıştı. Yusuf Sidal, uzun yıllar İşçi Sigortaları Kurumu Genel Kurullarında Maden İşçilerinin sigorta haklarını savundu.

İŞİNDEN ÇIKARILAN İLK BAŞKAN :

Fakat işverenler bir işçinin kalitesine ve haklı davasına değil, Sendika kurmak suretiyle işçileri "uyarmasına" göz yumuyorlardı. Bu yüzden ki, geleneği gerçekten hak arayıcı olan Maden-İş'in ilk Başkanı, işinden çıkarılan ilk Sendika Başkanı olmuştu.

Çalışma Bakanlığı ise Sendikaların gelişmesine çalışıyor ve Sendikalardan bir kısmına para yardımı yapıyordu. Bakanlığın yardım ettiği II işçi teşekkülü arasında Demir ve Madenî Eşya İşçileri Sendikası da vardı. Bakanlık 29. Eylül.1947 de bu Sendikaya 650 Lira bir yıllık kira bedeli olarak teberrüde bulundu. Sendika 3.Ekim.1947 de, o zamanın çalışma Bakanı Tahsin Bekir Balta'ya teşekkür etti.

MADEN-İŞ'İN İLK HEDEFİ :

Demir ve Madeni Eşya İşçileri Sendikasının ilk hedefi İş Kanunu'nun değiştirilmesi idi. Bu kanun ihtiyaca cevap vermekten uzaktı. Sendika yöneticilerinin gayreti ile yeni kurulan Sendikalardan 18 inin ileri gelenleri toplanarak Çalışma Bakanlığına sunulmak üzere İş Kanunu inceleyen bir rapor sundular. (20.Ocak.1948)

Sendika yöneticilerinin de içinde bulunduğu bir grup işçi, İstanbul'da bir birlik kurmak ihtiyacını duyuyordu. Nihayet Birlik kuruldu (24.Mart.1948) Böylece Sendikamızın yakın iki amacı gerçekleşti.

SENDİKAMIN GELİŞMESİ :

Sendika, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinin kurucusu olduktan sonra kendi işkolundaki işleri çözümlenmeye çalıştı. Yedi yıl Fenerdeki bir lokalde kaldı. Sonra Çağaloğluna bir binaya, daha sonra da teşkilâtını geliştirerek yine aynı semtte daha geniş bir kata taşındı.

Bugünkü seviyeye ve bugünkü Türkiye ölçüsünde şubeleri olan 58.000 üyeli bir sendika haline gelebilmek için geçirdiği tecrübeler ve verdiği imtihanlar çok başarılı oldu.

İlk kongresini 28.Eylül.1947 de yaptı. Sendika Başkanı Yusuf Sidal, Başkanvekili Enver İşden, Sekreter Emin Birtan Sayman Hayri Güneş, Veznedar Emrullah Gültekin'di. İkinci kongresini 26.Eylül.1948 de yaptı. İkinci kongreye Sendika Başkanı Nizamettin Babaoğlu idi. 20.Ekim.1949 ve 3.Aralık.1950 kongresine kadar geniş bir çalışma gösteren yöneticiler Sendikaya yeni kıymetler de kazandırmış ve işçi hareketlerinde çok eski yıllardanberi adı karışan Üzeyir Kuran da, Sıtkı Müzün Emaye Fabrikasının bir işçisi olarak Kemal Türkler'de 1951 yılında Maden-İş'e üye olmuştu. Bir süre sonra işçi hatibi ve yaşayan mücadeleci en kıdemli Sendikacı Üzeyir Kuran Maden-İş'in Başkanlığına getirildi. Kemal Türkler'de Sendikamızın Genel kurulunda yaptığı tenkit ve teklifler üzerine Bakırköy Şubesi'nin kurulmasını sağladı ve kurucu şube yönetim kurulunun sekreteri seçildi. İlk Şube kongresinde Bakırköy Şubesi Başkanlığına getirildi. Sendika merkez kongresinde de Yusuf Sidal yine Başkan seçilmiş, fakat Genel Sekreterliğe de Kemal Türkler getirilmişti. Yusuf Sidal'in "Sendikayı Gençleştirme" politikası başlamıştı. Sidal Başkanlığı istemiyordu. Üzeyir Kuran yorgunluğunu ileri sürüyordu. Onun üzerine işçiler Kemal Türkler'i 1954 yılında Sendika Başkanlığına seçtiler.

AKTİF ÇALIŞMA :

Kemal Türkler ve arkadaşları Sendikaya daha aktif bir çalışma getirdiler. Yavaş yavaş, işçilerin Sendikaya olan ilgisinde belli bir gelişme oluyordu. Bilhassa Topkapı Maltepe bölgesinde işkolundaki fabrikalar işçileri Sendikaya akın ediyordu. Bu yüzden 1954 deki üye sayısı 2770 den 4022 ye yükselmışti. Bu ilginin artması Sendikamızın bir Federasyona doğru girmesini gerektiriyordu. Fakat yöneticiler 1956 de giriştikleri Federasyon kurma çalışmalarının bünyeye uymayacağına görerek Türkiye ölçüsünde millî Sendika kurmayı gerekli buldular. 30.Eylül-1956 de Türkiye Maden, Esmani Eşya ve Makina Sanayii İşçileri Sendikası adını alarak bugünkü modern Sendikacılığın temelini attılar.

MADEN-İŞ'İN BUGÜNKÜ DURUMU :

Yöneticiler :

Genel İcra Kurulu : Başkan, Kemal Türkler, Başkanvekili Kâzım Narmanlı, Genel Sekreter, Ruki Yünlü.

Sendikamızın bir Genel İdare Kurulu vardır. Her 6 ayda bir toplanır ve Genel İcra Heyetinin çalışmalarını inceler, kararlara varır.

Sendikamızın Şubeleri 4 Bölge Temsilciliğine bağlıdır. Bölge Temsilcilikleri şunlardır :

Birinci Bölge Temsilciliği (Temsilci:İsmail Sığın-Merkez: İstanbul.)

Topkapı -Bakırköy Bölge Merkez Şubesi,

Silaharağa Bölge Merkez Şubesi,

Şişli Bölge Merkez Şubesi,

Pendik Bölge Merkez Şubesi,

Adapazarı Bölge Merkez Şubesi,

İzmit Şubesi (Evvelce kurulmuş, duraklamıştı, şimdi yeniden teşkilâtlandırılıyor.)

İkinci Bölge Temsilciliği (Temsilci: Cavit Şarman-Merkez: Ankara)

Ankara Bölge Merkez Şubesi,
Küre Semt Şubesi,
Almus Semt Şubesi,
Adana Bölge Merkez Şubesi,
Eskişehir Bölge Merkez Şubesi,
Emet Semt Şubesi

Üçüncü Bölge Temsilciliği (Temsilci : İsmet Demir Uluç-Merkez:İzmir)

İzmir Bölge Merkez Şubesi,
Eğmir (Balıkesir) Semt Şubesi,
Göcek (Muğla) Semt Şubesi,
Antalya Bölge Merkez Şubesi,

Dördüncü Bölge Temsilciliği (Temsilci: Aydener Tandoğan-Merkez: Sivas)

Sivas Bölge Merkez Şubesi,
Kayseri Bölge Merkez Şubesi,
Divriği Semt Şubesi,

Sendikamızın ilk önemli işlerinden birisi muhtelif işyerlerinde henüz kanun çıkmadan toplu sözleşmeler yapmasıdır. Eğmir Demir Madeni Şirketi ile yaptığı toplu Sözleşme uzun bir işçi-işveren müzakere ve mücadelesi sonunda elde edilen haklara göre yapılmıştır. Çivi ve tel çekme fabrikalarında da buna benzer toplu sözleşmeleri vardır. İstanbul'da düzenlenen 31.Aralık.1961 Mitingini Maden-İş, İstanbul Birliğine teklif etmiş ve bu miting işçi hareketlerinde bir dönüm noktası olmuştur.

Maden-İş son olarak Kavel Olayında işçilerin haklarını sonuna kadar savunmuştur. Sendikamızın önem verdiği işlerin ilk dizisinde eğitim vardır. Hafta sonu Eğitim seminerleri düzenlenerek Sendikamıza kayıtlı işçilerin seçtikleri temsilcilere Sendikacılık bilgileri verilmektedir. Lokal Temsilcilerimizle ayrıca yeni bilgi verme meşodları uygulamakta ve mektupla eğitim işi düzenlenmiş bulunmaktadır. Başkanvekili Kâzım Narmanlı'ya bağlı olarak çalışan Teşkilâtlandırma Bürosu her akşam bölge toplantıları düzenleyerek eğitimi geliştirmekte ve hafta sonlarında da seminerleri düzenlemek ve geçen yılın başarılarını daha ileriye götürmek için yeni organizasyonlar kurmaktadır.

Maden-İş'in, gayesi, kanunlar içinde tanınan hakları kullanarak işçilerin ekonomik, sosyal ve kültürel seviyelerini yükseltmek ve işçinin insanca yaşamasını garanti altına almaktır. Henüz kanunlara geçmemiş yeni haklar için de kanuna dayanarak mücadelesini yürütmektedir.

Maden-İş, Uluslararası Maden İşçileri Federasyonuna (IMF) e üyedir. Bu federasyona Türkiye'den Maden-İş Sendikası dışında başka bir Sendika üye olamaz. Maden-İş, Türk-İş Konfederasyonu kanalı ile Milletlerarası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ya da üyedir.

x x x